

այժերով իրանց գլխի ճարն տեսնել. սերբ-բուլղարական մաք-
սային և երկաթուղային դաշնը առաջին քայլն է այդ ուղղու-
թեամբ: Եւ, գուցէ, երկար չենք սպասել իրականացած տեսնե-
լու հարաւային սլաւոնների սերտ միութիւնը: Եւ պանսլաւոնիզմը
կարող է իրագործուել Բալկանեան թերակղզու վրայ, ուր սլա-
ւոնները սղմուած են Աւստրո-Ունգարական և Թիւրքական տարա-
մերժ ձգտումների արանքում: Այո, հարաւային սլաւոնները ձեռ-
քի տակ ունեն ընդ որ նիւթերը մի հզօր միութիւն ստեղծելու
համար: Սերբիան, Բուլղարիան և Չերնօգորիան արդէն կազ-
մակերպուած մեծութիւններ են, իսկ Բոսնան, Հերցեգովինան,
Սլովակիան և այլն շատ հասունացած տարրեր: Այդ սլաւոն-
ների թիւն էլ Բալկանեան թերակղզու վրայ բաւականին պատ-
կառելի է—մօտ 12 միլիոն:

Իսկ Թիւրքիան... այդ «հիւանդ մարդը» իր սեփական վի-
ճակին թողած ոչ կը մեռնի ոչ էլ կ'առողջանայ. պէտք է եւրո-
պական դեմոկրատիան վերացնի նրան միջից և ինքը տայ
Թիւրքիայի ընդ որ ժողովուրդներին, ընդ որ գաւառներին արդար
օրինակարգ, իր, եւրոպական դեմոկրատիայի, անմիջական կա-
ռավարութեան ներքոյ պահելով երկիրը տասնեակ տարիներ,
մինչև որ գերիշխող մուսուլման տարրը սովորի ապրել այդ նոր
կեանքով: Լաւատեսները մեծ յոյս ունին մեծ փրանկլինի 1)
հայրենիքի նախագահ Բուզվիլտի միջամտութեան վրայ: Եթէ
իրագործուի լաւագոյն մարդկանց այդ տենչը այն ժամանակ
հայ ժողովրդի հետ և համայն մարդկութիւնը կարող կը լի-
նէին Բուզվիլտին դասել մարդկութեան ամենամեծ բարերանե-
րի շարքում...

Լ. Ս.

51 Յունուարի:

ՆԱԽ. ՌՈՒԶՎԵԼԹ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Յունուար 18-ին նախ. Ռուզվելթին իր տեսակին մէջ ե-
ղական խնդրագիր մը ներկայացուց Նիւ-Եօրք քաղաքացի James B. Reynolds. խնդրագիրը ստորագրուած է տիեզերահռչակ
ևւրոպացիներու կողմէ (պետական մարդեր, զաստիարակիչներ,
հրապարակագիրներ և քաղաքացիներ), կոչ կ'ընէ նախագահին

1) Այս տարի յունուարի 4-ին լրացաւ նրա ծննդեան 200 ամեակը:

երօպական պետութիւնները համաձայնեցնելու, որպէսզի ձեռնարկեն խաղաղութիւն ու կարգ հաստատելու Օսմ. Պետութեան մէջ, և ժամանակօրայէս հայերուն համար երաշխաւորելու կեանքի, ինչքի ու պատուի ապահովութիւն.

Խնդրագիրը ստորագրած են Փրանսայէն՝ երեսունըմէկ ծերակուտական և քսանըմէկ երեսփոխան, Իտալիայէն՝ երկու ծերակուտական և տասնըմէկ երեսփոխան, Պէլճիքայէն՝ եկու ծերակուտական և քառասունըմէկ երեսփոխան, Շվէտէն՝ մէկ երեսփոխան, Տանիմարքէն՝ ութը երեսփոխան, տասնըչորս անգլիացի կալիսկոպոսներ, Ս'եծ Բրիտանիոյ և երօպական Յամաքի յիսուներմէկ համալսարանական ուսուցիչներ, ատոնցմէ զատ Նորվէկիոյ, Շվէտի, Տանիմարքի, Հօլանտայի Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Անգլիոյ, Սկովտիոյ և Իրլանտայի բազմաթիւ նըշանաւոր քաղաքացիներ:

Անհատապէս ստորագրողներուն մէջն են՝ E. Nansen, Bjornstjerne Bjornsen (Նորվէկիա), General Booth, of the Salvation Army, Professor Vundt (Հայփցիկ), Professor Ernest Lavisse, Jules Garetie, Leon Bourgeois, Ludovic Halevy, Anatole Leroy Beaulieu և Louis Blane (Ֆրանսա):

Խնդրագիրը պատրաստողն է աշխարհահռչակ ֆրանսացի քիմիկոս Berthelot, երբեմն նախարար արտ. գործերու Ֆրանսայի:

Նախագահը պատասխան տուած չէ Պն. Ռէյնօլտսին, բայց խոստացեր է ամէնախնամոտ նկատառութեան առնել. միանգամայն յայտնած է թէ ինք կը գնահատէ այդ խնդրագրին ներկայացումով եղած պատիւը իրեն, իբրեւ նախագահի, և Մ. Նախանգներուն:

Յունուար 19-ին հրատարակուեցաւ այդ խնդրագրին պատմէնն ալ, որ հետեւեալն է.

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՀԳՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

«Տէր—համարձակութիւն կ'առնենք դիմելու ձեզի, և ինչպատու վեհ դատի մը հայցելու այն բարձրապէս բարոյական և քաղաքական ազդեցութիւնը, որ դուք ունիք իբրեւ պետը Մ. Նահանգներու մեծ հանրապետութեան, և անձնական հեղինակութիւնը որ դուք ձեռք բերած էք շնորհիւ ձեր յարատե Գանբերուն ազգերու միջև խաղաղութիւնը պահպանելու կամ վերահաստատելու համար:

«Ձեռք տարակուսիր, որ դուք ալ մեզի պէս խորապէս զգացուած էք եղիբական վիճակովը հայ ժողովրդին, որուն ծագումը նոյնն է ինչ որ մերը, և որ խաղցած է կարեւոր դեր

մը քաղաքակրթութեան զարգացման համար հին ժամանակներէ ի վեր: Այդ ժողովուրդը հիմա հասցուած է յուսահատութեան և բնաջնջումի սպառնալիքի տակ է շնորհիւ տգիտութեան և բռնութեան որ անոնց վրայ կը ծանրացնեն անպատիժ կերպով անոնք շրջապատող բարբարոս միւսիւլման ցեղերը, որոնք աւելի քան տասը տարի է որ հետամուտ կ'ընեն անոնց բնաջնջումին: Այդ դժբախտ գաւառները բնակող կամ այնտեղէն անցնող եւրոպացիներու և ամերիկացիներու վկայութիւնը, և անոնց քով պաշտօնավարող զիւանագիտական գործակալներու պաշտօնակա՛ն տեղեկաշրջերը միաբան են այդ նիւթին վրայ, և վկայութիւն կուտան ամէնէն ճշգրիտ և սրտաճւղիկ մանրամասնութիւններու: Այս պահուս հայ ժողովրդին համար չկայ ապահովութիւն դոյքի, կեանքի, մարդու, կնոջ ու երիտայրի պատուի, քանի որ մշտապէս սպառնալիքի տակն են կողոպուտի, առևանգումի և ջարդի՝ Ասիան աւերող կազմակերպուած աւազակներու հրեմէն:

«Եւրոպայի համար ամօթ մըն է, կրնայինք աւելցնել, Ամերիկայի համար ալ, թոյլ տալ որ շարունակուի ոճիրի և անիշխանութեան այսպիսի վիճակ մը, որ, թող նորէն յիշենք, մեր սեփական քաղաքացիներուն ալ կը դպչի: Մէկէ աւելի եւրոպացի և ամերիկացի կողպտուած, խռտանդուած կամ սպաննուած է համիտիէ, քիւրտ կամ թաթար խմբերու ձեռքով: Այդ աւազակախումբերու գազանային վայրագութեան թողուած այդ գաւառներուն մէջ, քրոնիկ վտանգ կը սպառնայ նաև առևտուրի, ճարտարարուեստի և մարդկային կեանքի շահերուն, որ ազգութեան այլ պատկանին բնակիչները:

«Ասոնք են, տէր, պատճառները ձեզի դիմելնուս, թախանձելով որ դուք ձեզի պատշաճ հրեցած միջոցներով ու չափով, և իբրև հեղինակաւոր արտայայտիչը քաղաքակիրթ ազգերու կարծիքին, ձեռք առնէնք խնդիրը այն կառավարութիւններու քով, որոնց երկիրներուն մէջ վայրենութեան այս տեսարանները տեղի կ'ունենան: Մենք կը համարձակինք յուսալ, որ ձեր համակրանքին արտայայտութիւնը յօժարութեամբ պիտի ընդունի Ռուսիոյ ցարին կողմէ, որ այնքան բուռն կերպով հռչակեց իր մարդկայնական մտադրութիւնները և բաղձանք արտայայտեց որ անոնք նուիրագործուին միջազգային հաւանութիւնով: Մենք կոչ կ'ընենք ձեզի միջոցներ ձեռք առնել եւրոպիոյ պետութիւններու ներդաշնակութիւն մը առաջ բերելու, ձեռք բռնելու նպատակով Օսմանեան կայսրութեան հպատակներուն համար հանրային խաղաղութեան և կարգի այն վիճակը, որուն չզոյութիւնը այդ կայսրութեան գլուխն բերած է այն-

քան աղէտներ, օպառնալով անոր կատարեալ չնշումի վտանգը։ Մենք խաղաղութեան մարդիկ ենք, և համոզուած ենք որ իզուր կոչ չենք ըներ ձեզ՝ նախատուած մարդկութեան անուշով։ Այդպիսի միջոցներով մեր ընդհանուր մարդկութիւնը նոր պարտք չը կա պիտի ունենայ ձեզի՝ երախտագիտութեան և հիացումի։»

(Բոստընի «Հայրենիք»)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

— Մեր նոր բաժանորդներից նրանք որոնք կը ցանկանան ձեռք բերել «Հաջի Բարայ» վէպի այն մասը, որ տպուել է 1905 թ. ընթացքում—պէտք է ուղարկեն ճանապարհածախք 50 կոպ.։ Այդպիսի բաժանորդների համար «Հաջի Բարայի» Ա. հատորի (որ տպուել է 1904 թ.ին) գինն է 1 ր. 50 կ. ճանապարհածախքով և 1 ր. առանց ճանապարհածախքի։ Նոր բաժանորդներից նրանք, որոնք թիւրիմացութեամբ ստացած չեն լինի 1905 թ. նոյեմբեր—դեկտեմբեր ամիսների համարը (ձրիաբար) —թող հաճեն բաց նամակով իմաց տալ մեզ այդ մասին։

— Հատով «Մուրճ» կարելի է գնել.

Թիֆլիսում—խմբագրատանը և «Գուտենբերգ» գրախ. Բազում—Բուխարսթեանի գրախանութում։

— Բազումից բժիշկ Գ. Սարգսեանի մի բաժանորդացիով 1906 թ. «Մուրճ» ուղարկուելու է Թիֆլիսի էժանագին գրադարանին։

— Մեծ. պ. Ս. Վանեանի ձեռքով ստացանք Սուղանի (Աֆրիկա) հայ գաղթականների մէջ հանգանակած 137 ր. 75 կոպ. «ի նպաստ Կովկասի հայ արկածեալ եղբայրների»։